

KONFERENCIJA O PRISTUPANJU
EUROPSKOJ UNIJI
– CRNA GORA –

Bruxelles, 14. prosinca 2015.
(OR. en)

AD 16/15

LIMITE

CONF-ME 10

DOKUMENT O PRISTUPANJU

Predmet: ZAJEDNIČKO STAJALIŠTE EUROPSKE UNIJE
Poglavlje 15.: Energetika

Poglavlje 15.: Energetika

Ovo stajalište Europske unije temelji se na njezinu općem stajalištu na Konferenciji o pristupanju s Crnom Gorom (CONF-ME 2/12) i podliježe pregovaračkim načelima iz tog stajališta, osobito tome da:

- mišljenje bilo koje stranke o nekom pregovaračkom poglavlju ni na koji način neće prejudicirati stajalište koje se može zauzeti o ostalim poglavljima;
- sporazumi, čak i oni djelomični, postignuti tijekom pregovora o poglavljima koja treba redom ispitati ne mogu se smatrati konačnima dok se ne uspostavi sveobuhvatni sporazum;

te zahtjevima iz točaka 24., 28., 41. i 44. pregovaračkog okvira.

EU potiče Crnu Goru da nastavi postupak usklađivanja s pravnom stečevinom EU-a te njezinu djelotvornu provedbu i izvršavanje te da općenito i prije pristupanja donese politike i instrumente što sličnije onima EU-a.

EU napominje da Crna Gora u pregovaračkom stajalištu CONF-ME 8/15 prihvaća pravnu stečevinu iz poglavlja 15. koja je na snazi od 11. travnja 2013. te izjavljuje da će je do datuma pristupanja Europskoj uniji biti spremna provesti, uz iznimku Direktive 2009/119/EZ o obvezi država članica da održavaju minimalne zalihe sirove nafte i/ili naftnih derivata za koju Crna Gora traži prijelazno razdoblje za potpunu provedbu.

Ugljikovodici

EU primjećuje solidnu razinu usklađenosti zakonodavstva Crne Gore s pravnom stečevinom o ugljikohidratima, uz iznimku Direktive 2009/119/EZ o obvezi država članica da održavaju minimalne zalihe sirove nafte i/ili naftnih derivata za koju Crna Gora traži prijelazno razdoblje za potpunu provedbu.

Podsjećajući na suverena prava svih država članica EU-a na istraživanje i iskorištavanje njihovih prirodnih resursa u skladu s pravnom stečevinom EU-a, EU prima na znanje izjavu Crne Gore da se potpuno uskladila s Direktivom 94/22/EZ o uvjetima za davanje i korištenje odobrenja za traženje, istraživanje i proizvodnju ugljikovodika. Za potrebe provedbe Uredbe Vijeća (EZ) br. 2964/95 o uvođenju sustava registriranja uvoza i isporuka sirove nafte u Zajednici, EU napominje da Crna Gora ne uvozi sirovu naftu niti u zemlji obavlja djelatnost rafiniranja nafte.

EU prima na znanje zahtjev Crne Gore za prijelazno razdoblje za provedbu Direktive Vijeća 2009/119/EZ o obvezi država članica da održavaju minimalne zalihe sirove nafte i/ili naftnih derivata do 1. siječnja 2023., kako bi osigurala zalihe nafte u količini koja odgovara količini prosječnog dnevnog neto uvoza u razdoblju od 90 dana.

EU prima na znanje akcijski plan o obveznim strateškim zalihama nafte / naftnih derivata koji je Crna Gora usvojila 24. travnja 2015. i u kojem je utvrdila kako će provesti Direktivu 2009/119/EZ. U skladu s tim akcijskim planom Crna Gora tijekom 2015. namjerava donijeti poseban zakon o strateškim zalihama nafte te će 2015. osnovati Upravu za strateške zalihe nafte. Crna Gora će započeti s fizičkim stvaranjem zaliha 2016. s ciljem da do 2023. ispuni obvezu osiguravanja zaliha nafte koje odgovaraju količini prosječnog dnevnog neto uvoza u razdoblju od 90 dana. EU uviđa da Crna Gora predlaže usvajanje mješovitog modela držanja svojih zaliha nafte.

To prijelazno razdoblje podudara se s obvezama Crne Gore u vezi sa zalihama nafte u skladu s Ugovorom o Energetskoj zajednici. Na temelju akcijskog plana koji je Crna Gora predstavila EU smatra da je zahtjev Crne Gore prihvatljiv. EU poziva Crnu Goru da osigura potpunu provedbu njezina akcijskog plana u skladu s njezinim vlastitim rasporedom.

Unutarnje energetska tržište

EU napominje da je Treći paket mjera za unutarnje tržište u pogledu električne energije (Direktiva 2009/72/EZ), Uredba (EZ) br. 714/2009 i Uredba (EZ) br. 713/2009) djelomično prenesen u zakonodavstvo Crne Gore, iako Crna Gora već uglavnom provodi Drugi paket mjera za unutarnje tržište. Crna Gora namjerava kasnije ove godine donijeti novi Zakon o energetici. Pravno prenošenje Trećeg paketa mjera za unutarnje tržište trebalo bi biti dovršeno kad se taj zakon dopuni provedbenim propisima.

EU prima na znanje izjavu Crne Gore da je već razdvojila djelatnost prijenosa električne energije od djelatnosti proizvodnje, distribucije i opskrbe u skladu s modelom razdvajanja vlasništva. EU prima na znanje da je Crna Gora izjavila da će se daljnje razdvajanje (uključujući certifikaciju), obveze operatora prijenosnog sustava, dispečiranje i uravnoteženje izvršiti putem (planiranog) novog Zakona o energetici i podzakonskih akata koji iz njega proizlaze.

EU napominje da se Zakonom o energetici iz 2010. utvrđuje organizacija tržišta električne energije i upravljanje njime te djelatnosti povezane s proizvodnjom električne energije iz obnovljivih izvora energije i iz visokoučinkovite kogeneracije. Zakonom o energetici iz 2010. utvrđuju se prava, obveze i odgovornosti operatora prijenosnog sustava (OPS) te nacionalni propisi o radu prijenosnog sustava. Nacionalna Mrežna pravila donesena su 2011., u skladu sa smjernicama Europske mreže operatora prijenosnih sustava za električnu energiju (ENTSO-E). Pravilnik o dodjeli kapaciteta donesen je 2011. Zakonom o energetici iz 2010. utvrđuju se i prava, dužnosti i odgovornosti operatora distribucijskog sustava (ODS), a u srpnju 2011. Crna Gora je osnovala operatora tržišta električne energije Crne Gore (pod nazivom COTEE). Razdvojen je od OPS-a (pod nazivom CGES) putem modela razdvajanja vlasništva.

EU napominje da je tržište električne energije Crne Gore 1. siječnja 2009. otvoreno svim povlaštenim kupcima, uz iznimku tržišta za kućanstva koje je otvoreno 1. siječnja 2015., te da trenutačno Crna Gora ima dva opskrbljivača. Povlašteni kupci priključeni na distribucijski sustav još se opskrbljuju po reguliranim cijenama.

Crna Gora primjenjuje postupak odobravanja za izgradnju novih proizvodnih kapaciteta te je već izdala devet odobrenja.

U pogledu tarifnih metodologija, EU napominje da Crna Gora smatra da već provodi Uredbu Komisije (EU) br. 838/2010 o utvrđivanju smjernica koje se odnose na mehanizam naknade između operatora prijenosnih sustava i zajednički regulatorni pristup naplati prijenosa.

EU napominje da je Direktivu 2008/92/EZ o postupku Zajednice za poboljšanje transparentnosti cijena plina i električne energije koje se zaračunavaju industrijskim krajnjim korisnicima u Crnoj Gori proveo Zavod za statistiku Crne Gore (MONSTAT), ali da Uredba (EU) br. 1227/2011 o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije trenutačno nije provedena u Crnoj Gori. Predviđa se da će ta Uredba biti u potpunosti usklađena u predstojećem Zakonu o energetici.

EU prima na znanje da Crna Gora nije priključena na nikakvu međunarodnu plinsku infrastrukturu. Međutim, postojećim Zakonom o energetici uspostavljen je osnovni zakonodavni okvir za unutarnje energetske tržište za plin. EU napominje da su trenutačni propisi o plinu Crne Gore usklađeni s Drugim paketom mjera za unutarnje tržište te da Crna Gora nije donijela provedbene propise. Crna Gora se do kraja 2015. planira uskladiti s Trećim energetske paketa putem predstojećeg novog Zakona o energetici.

EU uviđa da je Crna Gora već uspostavila potreban okvir tržišne strukture za plin. Trgovačko društvo Montenegro Bonus imenovano je operatorom plinskoga transportnog sustava. Iako nisu imenovani operator distribucijskog sustava (ODS) i javni opskrbljivač plinom, Zakonom o energetici uređuju se prava, odgovornosti i obveze operatora plinskoga transportnog i distribucijskog sustava.

U pogledu administrativnih kapaciteta za provedbu unutarnjeg energetskeg tržišta, EU prima na znanje da je trenutačni broj zaposlenika u Upravi za energetiku Ministarstva gospodarstva, kao i u Energetskoj regulatornoj agenciji (ERA) dovoljan za njihove trenutačne odgovornosti.

U pogledu promicanja regionalne suradnje među nacionalnim regulatornim tijelima, Zakon o energetici (Službeni list Crne Gore 28/10 i 6/13) djelomično je usklađen s Direktivom 2009/72/EZ o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i Uredbom (EZ) br. 713/2009 o osnivanju Agencije za suradnju energetske regulatora.

EU naglašava važnost izbjegavanja narušavanja unutarnjeg energetskeg tržišta, među ostalim osiguravanjem konkurentnosti, pristupa tržištu te poštovanja prava potrošača. EU smatra da je Crna Gora postigla razumnu razinu usklađivanja s odredbama unutarnjeg energetskeg tržišta u pogledu energetike, uglavnom na temelju svog članstva u Energetskoj zajednici. Međutim, trenutačna razina obveza koje su primijenjene u Crnoj Gori odgovara onima iz Drugog paketa mjera za unutarnje tržište, a ne Trećeg. Kako bi se primijenile dodatne obveze iz Trećeg paketa, potrebno je obratiti osobitu pozornost na niz odredaba (osobito na odvajanje djelatnosti i razdvajanje, upravljanje energetske poduzećima koja će nastati razdvajanjem, kapacitete regulatornog tijela te daljnje poštovanje prava potrošača).

Sigurnost opskrbe

EU napominje da je Crna Gora već prenijela Direktivu 2005/89/EZ o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe električnom energijom i ulaganja u infrastrukturu te Direktivu 2004/67/EZ o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe prirodnim plinom. Međutim, Crna Gora nije se uskladila s Uredbom (EU) br. 994/2010 o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe plinom. EU napominje da je Crna Gora namjerava prenijeti u novi Zakon o prijenosnim sustavima za prekograničnu razmjenu električne energije i prirodnog plina.

EU također napominje da je pitanje narušavanja elektroenergetskog sustava koje je uzrokovala tvornica aluminija KAP sada riješeno. Sva je električna energija koja je preuzeta iz interkonekcije u razdoblju od veljače do svibnja 2013. u potpunosti vraćena te je nova uprava KAP-a sklopila sporazum o priključenju na prijenosnu mrežu kojim je utvrđen postupak isključivanja u slučaju da se KAP-u ne osigura opskrba električnom energijom. Drugi elementi rješavanja ovog pitanja obuhvaćeni su u Poglavlju 8., Politika tržišnog natjecanja.

Obnovljiva energija

EU napominje da je Crna Gora djelomično prenijela Direktivu 2009/28/EZ o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora putem Zakona o energetici iz 2010. te da Crna Gora planira dovršiti usklađivanje putem predstojećeg Zakona o energetici.

Crna Gora preuzela je obvezni nacionalni cilj za udio energije iz obnovljivih izvora od 33 % konačne bruto potrošnje energije u 2020. Vlada je u prosincu 2014. usvojila nacionalni akcijski plan za obnovljivu energiju do 2020. za postizanje tog cilja. Crna Gora već je daleko odmakla u ostvarenju tih ciljeva: udio njezina ukupnog udjela obnovljivih izvora energije 2012. bio je 28,5 %, a 2013. 31,0 %.

EU napominje da biogoriva i druge biotekućine iz obnovljivih izvora energije još nisu priznati u nacionalnom zakonodavstvu.

EU podsjeća na potrebu da se Crna Gora u potpunosti uskladi s tim važnim područjem zakonodavstva EU-a o energetici, kao i da ispuni svoju sveukupnu obvezu dekarbonizacije. Iako EU pohvaljuje Crnu Goru zbog napretka koji je postigla u vezi s povećanjem udjela konačne bruto potrošnje energije iz obnovljivih izvora energije, među ostalim ispunjavanjem privremenih ciljeva na putu prema ispunjavanju ciljeva do 2020., EU podsjeća na potrebu da nastavi tim putom te da se nastavi usklađivati i s drugim elementima Direktive o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora iz 2009., kao i da se uskladi s obvezama za biogoriva EU-a.

Energetska učinkovitost

EU napominje da je zakonodavstvo Crne Gore djelomično usklađeno s relevantnom pravnom stečevinom EU-a o energetskej učinkovitosti putem Zakona o energetskej učinkovitosti iz 2014. EU prima na znanje izjavu Crne Gore da će se u potpunosti uskladiti kada se kasnije ove godine donese novi Zakon o energetici, što se odnosi i na neke odredbe Direktive 2012/27/EU o energetskej učinkovitosti u pogledu konačne potrošnje energije.

Crna Gora nije se uskladila ni s Uredbom (EZ) br. 1222/2009 o označivanju guma s obzirom na učinkovitost potrošnje goriva i druge bitne parametre niti s Uredbom (EZ) br. 106/2008 o programu Zajednice za označivanje energetske učinkovitosti za uredsku opremu.

EU napominje da Crna Gora provodi politiku energetske učinkovitosti u okviru trogodišnjih nacionalnih akcijskih planova za energetske učinkovitost, a posljednji je akcijski plan usvojen u studenome 2013.

EU podsjeća na važnost potpunog usklađivanja u području energetske učinkovitosti. Iz tog razloga EU potiče Crnu Goru da osim potpunog usklađivanja s relevantnom pravnom stečevinom EU-a uspostavi i okvir za smanjenje energetske intenziteta gospodarstva Crne Gore.

Međunarodni sporazumi

EU napominje da će Crna Gora do kraja 2015. postati punopravnom članicom energetske povelje, s obzirom na to da je u srpnju 2015. već donijela Zakon o ratifikaciji Ugovora o energetske povelji te da je u rujnu 2015. obavijestila zemlju depozitara (Portugal) o donošenju Zakona.

Nuklearna energija

EU u vezi s usklađivanjem pravne stečevine EU-a o nuklearnoj sigurnosti i zaštiti od zračenja napominje da Crna Gora nema nuklearnu industriju, istraživački reaktor ni druga postrojenja za proizvodnju radioaktivnih tvari. Na temelju Zakona o zaštiti od ionizirajućeg zračenja i radiološkoj sigurnosti iz 2009. Crnoj Gori je zabranjena izgradnja nuklearne elektrane. Crna Gora stoga nije zainteresirana za kupovinu rude i nuklearnog goriva. EU s obzirom na to napominje da Crna Gora ne namjerava sudjelovati u aktivnostima Agencije za opskrbu Euratoma.

EU napominje da je Crna Gora u srpnju 2015. postala punopravnom članicom Konvencije o nuklearnoj sigurnosti. Crna Gora je donijela i 16 konvencija i sporazuma u području zaštite od zračenja i radiološke sigurnosti. EU napominje i da je Crna Gora uspostavila regulatorni okvir za sustav zaštitnih mjera za nuklearne materijale kako bi ispunila odredbe Ugovora o neširenju nuklearnog oružja i provela odgovarajuće zaštitne mjere (inspekciju, prekršaje, kazne i kaznene odredbe zakona te numeraciju). Nadalje, nuklearne zaštitne mjere na temelju Ugovora o Euratomu i njegova sekundarnog zakonodavstva bit će izravno primjenjive.

EU napominje da je Crna Gora postigla djelomičnu razinu usklađivanja u području nuklearne i radiološke sigurnosti te zaštite od ionizirajućeg zračenja putem Zakona o zaštiti od ionizirajućeg zračenja i radiološkoj sigurnosti iz 2009. te putem 17 podzakonskih akata u kojima su provedene njegove odredbe. EU napominje da Crna Gora do četvrtog kvartala 2018. namjerava donijeti novi zakon o nuklearnoj i radiološkoj sigurnosti te o zaštiti od zračenja, u koji bi se trebale djelomično prenijeti direktive 2013/59/Euratom, 2014/87/Euratom, 2009/71/Euratom i 2011/70/Euratom.

EU napominje i da Crna Gora provodi program sustavnog ispitivanja radioaktivnosti za slučajeve opasnosti i ako bi se sumnjalo na njih. Trenutačno postoji samo jedna internetska postaja za mjerenje doze gama-zračenja u zraku. Dodatnih pet mjernih postaja za neprekidno praćenje doze gama-zračenja u zraku bit će kupljeno uz pomoć EU-a.

EU napominje da Crna Gora ima objekt za skladištenje radioaktivnog otpada. Namjena tog objekta za radioaktivni otpad jest upravljanje upotrijebljenim zatvorenim radioaktivnim izvorima i radioaktivnim otpadom u razdoblju od 50 do 100 godina.

EU ističe važnost tog područja pravne stečevine kako bi se osigurala sigurna upotreba radioaktivnih materijala, unatoč tome što Crna Gora nema nuklearnu energiju. Iz tog razloga EU podsjeća na važnost potpunog usklađivanja s tim područjem pravne stečevine.

* * *

S obzirom na sadašnje stanje priprema Crne Gore EU primjećuje da se, uz uvjet da Crna Gora mora nastaviti ostvarivati napredak u usklađivanju s pravnom stečevinom obuhvaćenom poglavljem o energetske politici i u njezinoj provedbi, ovo poglavlje može privremeno zatvoriti tek nakon postizanja suglasnosti EU-a da su zadovoljena sljedeća mjerila:

- Crna Gora dovršava pravno usklađivanje s pravnom stečevinom u pogledu obveznih zaliha nafte, uspostavlja administrativnu strukturu za upravljanje zalihama nafte te je započela sa stvaranjem stvarnih zaliha, u skladu s vlastitim akcijskim planom Crne Gore.
- Crna Gora je usklađena s pravnom stečevinom o unutarnjem energetskom tržištu te je među ostalim razdvojila sva energetska poduzeća u skladu s jednim od modela u pravnoj stečevini.
- Crna Gora je usklađena s pravnom stečevinom o energetske učinkovitosti.

Praćenje napretka u usklađivanju s pravnom stečevinom i njezinom provedbom nastavlja se tijekom cijelog razdoblja pregovora. EU naglašava da će posvetiti posebnu pozornost praćenju svih posebnih prethodno navedenih pitanja s ciljem osiguravanja potpune pravne usklađenosti Crne Gore s pravnom stečevinom iz ovog poglavlja, kao i administrativnog kapaciteta za njezinu učinkovitu provedbu i izvršavanje. Posebnu pozornost treba posvetiti vezama između ovog poglavlja i drugih pregovaračkih poglavlja. Završna ocjena sukladnosti zakonodavstva Crne Gore s pravnom stečevinom i njezinih provedbenih kapaciteta može se dati tek u kasnijoj fazi pregovora. Uz sve informacije koje EU može zatražiti za pregovore o ovom poglavlju i koje se moraju dostaviti Konferenciji, EU poziva Crnu Goru da Vijeću za stabilizaciju i pridruživanje redovito dostavlja detaljne pisane informacije o napretku u provedbi pravne stečevine.

S obzirom na sva navedena pitanja Konferencija će se u odgovarajućem trenutku morati vratiti na ovo poglavlje.

Nadalje, EU podsjeća da bi između 11. travnja 2013. i dovršetka pregovora mogla nastati nova pravna stečevina.